

Κάτια Γέρου

Η δουλειά της τέχνης είναι να σου κινεί το μυαλό και την ψυχή

Ελένη Τσόκα

20/01/2014

Μπορεί τελικά ο κόσμος να αλλάξει; Μπορεί ο άνθρωπος να σκεφτεί και να πράξει διαφορετικά; Ερωτήματα που βασάνιζαν από πάντα τους ανθρώπους έρχονται αυτή τη φορά να μας προβληματίσουν με έναν πολύ ειλικρινή, ευθύ, συγκινητικό και ώριμο τρόπο μέσα από την παράσταση **Ντοκουμέντο** του Σάββα Στρούμπου, που παίζεται από τις 13 Ιανουαρίου για δεύτερο κύκλο παραστάσεων στο Beton7. Η μοναδική **Κάτια Γέρου**, που πρωταγωνιστεί στην παράσταση, μας δίνει μια αποκαλυπτική συνέντευξη, στην οποία εκτός των άλλων μας μιλά για θέματα που αξίζει να σκεφτούμε και να αναρωτηθούμε σε βάθος, ειδικά τώρα που οι καιροί το επιβάλλουν αναγκαστικά. Πάμε προσεκτικά να δούμε τι έχει να μας πει.

“Ντοκουμέντο” του Σάββα Στρούμπου για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά. Πείτε μας κάποια πράγματα για την παράσταση στην οποία πρωταγωνιστείτε.

Το “**Ντοκουμέντο**” κινείται ανάμεσα στο πολιτικό καμπαρέ και την performance, που είναι δύο είδη από τα οποία δανείζεται πάρα πολλά στοιχεία. Όλα ξεκίνησαν πρόπερσι τον Σεπτέμβριο όταν ο Σάββας Στρούμπου, που έχει τη σκηνοθετική επιμέλεια, η ηθοποιός Ελεάνα Γεωργούλη και ο μουσικός Λεωνίδας Μαριδάκης, που έχει γράψει και παίζει επί σκηνής τα τραγούδια της παράστασης, μαζευτήκαμε και αναρωτηθήκαμε τι μπορούμε να κάνουμε, τι μπορούμε να πούμε γι’ αυτά τα χρόνια που ζούμε. Το έργο βασίζεται πάνω σε κείμενα και έργα κλασικών ξένων ποιητών και φιλοσόφων, όπως του Primo Levi, που μιλάει για την εμπειρία του Άουσβιτς και τον φασισμό, του Subcomandante Marcos, που περιγράφει το πώς σκέφτεται η εξουσία, του Samuel Beckett, καθώς και ελλήνων ποιητών που στοχάστηκαν πάνω σε καυτά διαχρονικά πολιτικά προβλήματα. Όλα αυτά μαζί με τραγούδι, χορό και υποκριτική έρχονται να μας προβληματίσουν για όλα αυτά που συμβαίνουν γύρω μας, για όλα αυτά που κανείς δεν περίμενε να έρθουν,

για αυτά τα δύσκολα που έχουν γίνει τώρα η σκληρή καθημερινότητα χιλιάδων συνανθρώπων μας.

Έτσι λοιπόν η παράσταση είναι μια σύνθεση από πολλά κομμάτια και στοιχεία. Πόσο δύσκολο ήταν να δώσετε μια φυσική συνέχεια και ροή;

Αυτή η ροή ανάμεσα στα ετερόκλητα στοιχεία είναι κάτι που δουλέψαμε πάρα πολύ για να βγει όσο το δυνατόν πιο ομαλή. Το δουλέψαμε εξαντλητικά και θέλαμε εξ' αρχής να το κάνουμε, έχοντάς το στο μυαλό μας κυρίως σαν ένα μεγάλο ερωτηματικό για το αν τελικά θα το καταφέρουμε. Και σε όλο αυτό μεγάλη συμβολή είχε η δουλειά του σκηνοθέτη Σάββα Στρούμπου που το πάλευε σκληρά από την αρχή και μας βοηθούσε όταν εμείς χανόμασταν στα μικρά επεισόδια, προσπαθώντας να κάνουμε το καλύτερο που μπορούσαμε.

Τι σας παρέσυρε και σας γοήτευσε περισσότερο όταν σας έγινε η πρόταση για την παράσταση;

Με παρέσυρε το γεγονός ότι δεν είχαμε τίποτα στα χέρια μας. Δεν υπήρχε έργο. Μαζευθήκαμε τέσσερις άνθρωποι και είπαμε να προσπαθήσουμε να αρθρώσουμε λόγο για αυτά που τον τελευταίο καιρό μας απασχολούν έντονα. Και έτσι ξεκίνησε. Και είναι μια μορφή τέχνης που νομίζω ότι θα ανθίσει πολύ μέσα σ' αυτά χρόνια. Θα ανατρέχουμε και στους κλασικούς αλλά θα δημιουργούμε και πράγματα μόνοι μας, είτε γράφοντας εξ' αρχής κείμενα, είτε φτιάχνοντας ένα μοντάζ κειμένων που να εξυπηρετούν αυτό που θέλουμε να πούμε. Αυτό με συγκίνησε πιο πολύ. Έτσι κι αλλιώς, έχω ξαναδουλέψει με αυτόν τον τρόπο τρεις, τέσσερις φορές στο παρελθόν και είναι μια μέθοδος που την αγαπάω πάρα πολύ.

Ο ρόλος της τέχνης και του καλλιτέχνη μέσα στην κοινωνία είναι ένα θέμα που έχει απασχολήσει τους ανθρώπους από τους πολύ παλιούς καιρούς. Εσείς ποιος πιστεύετε ότι είναι αυτός ο ρόλος ειδικά σε εποχές κρίσιμες, όπως αυτή που ζούμε τώρα;

Δεν είμαστε πολιτικοί, ούτε ακτιβιστές, αλλά καλλιτέχνες που ειδικά σε δύσκολες εποχές πρέπει, οφείλουμε να πούμε κάτι. Πέρασαν τα χρόνια των παχιών αγελάδων, που ο καλλιτέχνης μπορούσε να είναι απλά ένας καλός ηθοποιός, καλός μουσικός, καλός σκηνοθέτης που να κινείται στα πλαίσια του επαρκούς επαγγελματικά. Τώρα είναι σαν αυτό να μην

φτάνει καθόλου. Έτσι κι αλλιώς η ιδέα του τι σημαίνει τέχνη και γιατί την έχουμε ανάγκη ξεκαθαρίζει περισσότερο σε καιρούς κρίσης. Τους παλιούς, καλούς καιρούς η τέχνη πιστεύαμε ότι είναι για να περνάμε καλά και στην καλύτερη περίπτωση να συγκινούμαστε και κάπως. Αντίθετα, όμως, η δουλειά της τέχνης είναι να σε συν-κινεί, να σου κινεί το μυαλό και την ψυχή σε ένα βαθύτερο επίπεδο, να σε αναστατώνει και να σε κάνει να αισθάνεσαι κοινωνικά παρών, ότι είσαι μέλος μιας μεγάλης οικογένειας, της οικογένειας της ανθρωπότητας. Σίγουρα, το να κάνει κανείς πολιτικό έργο πολλοί το συνδέουν με ξύλινη γλώσσα, δογματισμό κλπ. Τα πράγματα, όμως, πρέπει να τα εξετάζουμε βαθύτερα. Ας πάρουμε για παράδειγμα τον Ρωμαίο και την Ιουλιέτα – ένα βαθιά πολιτικό έργο – και το πόσο εύκολα μπορεί κανείς να το κακοποιήσει, να το διαστρεβλώσει και να το αναδείξει ως μια ρομαντική και μόνο ιστορία. Στην πραγματικότητα ο Shakespeare δίνει τεράστια σημασία στο φόντο του έργου, που δεν είναι άλλο από τον εμφύλιο πόλεμο ανάμεσα σε δύο οικογένειες και την διεφθαρμένη κοινωνία της εποχής εκείνης. Θέλω να πω ότι η έννοια της πολιτικής τέχνης υπάρχει πάντοτε μέσα στα σπουδαία κλασσικά έργα. Απ' την αρχαία τραγωδία και τον Shakespeare μέχρι και τον Μολιέρο. Το θέμα είναι πώς αντιμετωπίζουμε εμείς αυτά τα έργα και κυρίως πώς χειριζόμαστε το πολιτικό κομμάτι, που για πολλές δεκαετίες δεν θεωρούνταν και τόσο της μόδας, και συνεπώς δεν πούλαγε.

Για σιωπή των καλλιτεχνών και των πνευματικών ανθρώπων μιλάγαμε κάποτε. Έχει σπάσει αυτή η σιωπή σήμερα; Πώς αντιλαμβάνεστε την τρέχουσα κατάσταση;

Δεν μπορώ να μιλήσω για σιωπή των πραγματικών καλλιτεχνών και των πνευματικών ανθρώπων. Δηλαδή στα χρόνια που θεωρούνταν ότι οι άνθρωποι αυτοί σιωπούσαν, εγώ έβλεπα και είχα την τύχη να συναντήσω πάρα πολλούς που κρατούσαν το κεφάλι τους ψηλά και μιλούσαν. Το θέμα τότε, όμως, ήταν ότι ήταν ελάχιστοι αυτοί που τους άκουγαν και τους πρόσεχαν. Με λίγα λόγια, δεν τους δινόταν το βήμα να μιλήσουν, γιατί αυτά που έλεγαν δεν ήταν καθόλου ευχάριστα. Επομένως, η θεωρούμενη σιωπή τους δεν ήταν πραγματική σιωπή που οι ίδιοι επέλεξαν. Επανερχόμενοι στο τώρα, μπορούμε να διακρίνουμε εύκολα μια αναστάτωση στον χώρο των τεχνών, μια αναστάτωση που αποκτά πολύ δημιουργική μορφή και ίσως στα επόμενα χρόνια να συμπεριλάβει περισσότερες φωνές νέων, που να μην τις περιμένει κανείς και να είναι

πολύ πιο δυνατές από τις τωρινές. Εγώ σε αυτό ελπίζω και ποντάρω περισσότερο.

Τελικά μαθαίνουμε από την ιστορία και τα λάθη του παρελθόντος μας εμείς οι άνθρωποι;

Δυστυχώς δεν μαθαίνουμε. Πολλές φορές αναρωτιέμαι και λέω ότι τις προηγούμενες δεκαετίες που δεν υπήρχε αυτή η έκρηξη της τεχνολογίας και της επικοινωνίας ήταν κατανοητό να πει κάποιος «Ναι, δεν τ' ξερα, δεν ήξερα το βάθος και το πλάτος της κρίσης.. γι' αυτό και δεν είπα τίποτα, δεν έκανα τίποτα». Τώρα όμως, που η πληροφορία είναι στο πιάτο μας και οι γνώσεις μας για τα διάφορα που γίνονται γύρω μας είναι πολύ περισσότερες από ό,τι ήταν στο παρελθόν, τα πράγματα αρχίζουν να αλλάζουν ριζικά και οι ευθύνες να πολλαπλασιάζονται. Είναι πολύ πιθανό, όμως, ο καταγιγισμός αυτός να λειτουργεί τελικά κατασταλτικά και να αδρανοποιεί αντί να κινητοποιεί το άτομο, να το τρομάζει βαθιά. Επίσης, εδώ εισέρχεται και το τεράστιο θέμα της παιδείας, η οποία είναι σαν να έχει μπει σε ένα πλαίσιο καθαρού ανταγωνισμού. Είναι σαν να εκπαιδευόμαστε οι άνθρωποι στα σχολεία και τα πανεπιστήμια στο πώς θα γίνουμε καλύτεροι από τον άλλο και πώς θα μαζέψουμε περισσότερα χαρτιά, έτσι ώστε να καταφέρουμε να επιβιώσουμε στην αγορά εργασίας. Με άλλα λόγια έχει χαθεί η απόλαυση του να μαθαίνω, η απόλαυση του να προλάβω μέσα στις λίγες δεκαετίες που έχω να απορροφήσω όσο το δυνατόν περισσότερα από αυτά που συνέβησαν πριν από μένα. Έχουμε μάθει να φτιάχνουμε χάρτινους χαρακτήρες και να χάνουμε την ουσία των πραγμάτων. Και τέλος, πιστεύω ότι πολλή μεγάλη ζημιά έχει προκαλέσει και η επίθεση του lifestyle στις ζωές μας, η οποία, παρά την ανέχεια που υπάρχει, εξακολουθεί να ζει και να βασιλεύει, τηγανίζοντας πολλά μυαλά ανθρώπων. Αυτές τις εξηγήσεις μπορώ να βρω στο δύσκολο ερώτημα του γιατί δεν μαθαίνουμε από την ιστορία και τα λάθη του παρελθόντος.

Τι ελπίζετε και τι εύχεστε για το από εδώ και πέρα;

Εύχομαι να σπάσει αυτή η αίσθηση της απομόνωσης και της ανημπόριας που νιώθουν πολλοί συνάνθρωποί μας μέσα από δίκτυα αλληλεγγύης. Σε αυτό πιστεύω πάρα πολύ. Εύχομαι να βγούμε από τα σπίτια μας και να εστιάσουμε το μάτι και την προσοχή μας σε αυτά που συμβαίνουν γύρω μας και να προσπαθήσουμε να τα κατανοήσουμε βαθιά. Δεν είναι καλό να κοιτάζουμε τον τοίχο με άδειο μάτι κλαίγοντας την κακιά μας τύχη.

Ελπίζω να μην χάσουμε το εσωτερικό μας χαμόγελο και γέλιο. Ειδικά τους νέους ανθρώπους θέλω να τους βλέπω δυνατούς και έτοιμους να παλέψουν για την ζωή τους και τα δικαιώματά τους. Εγώ αγαπώ πάρα πολύ τον τελευταίο στίχο από το τελευταίο τραγούδι της παράστασής μας: «Τι πρέπει να γίνει, δεν ξέρω, θα το μάθω στον δρόμο». Κανείς δεν είναι σίγουρος για το μέλλον, αλλά ο αγώνας για μια καλύτερη ζωή, είναι ένα πράγμα που σίγουρα αξίζει.